

1974 FEB 17

Népszabadság

244 Új adatok Szabó Ervin utolsó napjairól

Szabó Ervin 1958-ban kiadott Válogatott írásai és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1968-i emlékkönyve óta a magyar munkásmozgalom és szocialista gondolkodás világhírű alakjának ideológiai rendszerét és könyvtárszervező tevékenységét számos kiváló kutató (Hajdú Tibor, Jemnitz Sándor, Kóhalmi Béla, Látván György, Remete László és Soós Pál) gyarapította. Szabó Ervin annak ellenére, hogy széles körű és sokágú társadalmi és mozgalmi tevékenységet fejtett ki, természeténél fogva rejtőző, szerény ember maradt. Életrajzi adataiban így még sok tisztázni való van. Különösen keveset tudunk utolsó hónapjairól és hirtelen haláláról. Pár éve még kivallattam benső barátját és munkatársát Kóhalmi Bélát, de ő sem tudott részleteket mondani.

Az Országos Széchényi Könyvtár kéziratárának Babits-bagyatékában találtam olyan adatokat, amelyek a „Bartóktól Radnótiig” című könyvemben már közölt 13 Szabó Ervin-levélen kívül további életrajzi adatokat tartalmaznak.

Szabó Ervin a modern magyar költők közül Adyt és Babitsot szerette legjobban. Hatvany Lajossal együtt ő akarta a Fogarásra száműzött fiatal író-tanárt Pestre fölhozni és a Fővárosi Könyvtárban alkalmazni. Barátságuk mégis csak az első világháború derekán bontakozott ki. Babits kezdettől fogva antimperialista beállítottsága és irodalmi tevékenysége Szabó Ervin érdeklődését iránta megnövelte. Schöpf-*lin Aladár* írja, hogy készséggel állt kettőjük rendelkezésére hogy az imperialista háború és az orosz forradalom helyes értelmezésében rendszeresen segítségükre legyen. Szabó Ervin, *Dienes Pál* és *Dienes Valéria* a pasaréti Jászi-villában rendszeresen találkozó és a budai hegyekre Jásziékkal kiránduló baráti társaságukba is bevonták. Szabó Ervin, a filozófus és műfordító

Babitsot antimilitarista propagandájában igénybe vette. *Simainé Madzsar Lili* írja, hogy 1918-ban két ember volt, aki mindig bemehegett Szabó Ervinhez: *Varga Jenő* és *Babits Mihály*. Eppen többágú együttműködésük idején tört ki rajtuk a spanyolnátha. Babits a szülői házba vonult le gyógyítani magát, Szabó Ervin pedig egy kis Fejér megyei faluba, Sárszentágotára. Ő azonban sietett befejezni monumentális művét, a „Társadalmi és pártharcok a 48–49-es magyar forradalomban” kéziratát. Innen írja július 25-én Babitsnak Szekszárdra: „Kedves Mihályom, remélem... egészen rendben vagy... Én még mindig oly gyöngye és bágyadt vagyok, mint még soha életemben. Egész nap fekszem vagy ülök, kabátokba és kendőkre bugyolálva.”

Szeptember 14-én már a Ménesi úton van Budán, Jászi Oszkár sógoránál, Madzsar Józsefeknél. Innen írja Babitsnak: „Kedves Mihályom, örömmel hallottam Oszkártól, hogy lázad elmúlt és útra készülsz. Bárcsak így volna. Remélem, láilak mielőbb. Nagyon nélkülözlek.”

Babits örömmel értesíti Schöpf-*linter* közös tanítómesterük javulásáról: „Kaptam levelet Szabó Ervintől is, melyből azt következtetem, hogy jobban van.” Jászi Oszkár azonban szeptember 24-én kelt levelében erősen borulátó. Ezt írja Babitsnak: „Szegény Ervin állapota nem javul. Rosszabbodik. Nagyon kétségbe vagyok esve, és félelemmel tekintek a jövőbe.”

Madzsarné Jászi Alice, aki saját lakásukon ápolta, Szabó Ervin megbízásából szeptember 28-án a következő levelet írta Babitsnak Szekszárdra:

„Kedves Babits
Ervin nem elég erős, hogy írhasson, ezért engem bízott meg vele. Az utolsó két héten szegény Ervin igen rosszul volt. A meglevő bajokhoz még egy influenza is jött, ennek következtében nagyon magas láza volt. Persze, ezalatt

nagyon legyöngült. Most 2–3 napja jobban van, étvágya is jobb, de mint az orvos mondja, még bele fog telni vagy két hét, míg az influenza okozta bajok és tünetek elmúlnak. A cukor kevesebb, mint volt, és a tüdőben is kezd a katarus oszlani. Adja az isten, hogy tovább is így haladjon a javulás felé. A maga levelének végtelenül örülök, és melegen köszöni. Hogy egészsége helyreállt, ennek mindnyájan örülünk, és Ervin kéreti, hogy csak vigyázzon magára.

Kérem, kedves Babits, írjon Ervinnek mielőbb újra, mert nagy örömet szerez neki vele.

Továbbra is kellemes üdülést kíván, és úgy az Ervin, mint a magam nevében melegen üdvözlöm.

Madzsarné”

A levél kelte után két nappal bekövetkezett a katasztrófa, Szabó Ervin 41 éves korában, az októberi forradalom előtt egy hónappal, váratlanul meghalt.

Babits kedvenc tanítványának és titkárának, *Komjáthy Aladárnak* a következőkben számolt be a lesújtó hírről:

„Szegény Szabó Ervin haláláról tegnap értesültem az újságból. Eppen levelet kaptam tőle, azaz Madzsarnétól, melyben azt írja, hogy három nap óta sokkal jobban van; és alighogy végigolvastam a levelet, jött az újság, melyben az első tekintetem a róla szóló cikkekre esett. Tehát úgy látszik, hirtelen lett rosszabbul.

Az újságok nagyon szépen búcsúztatják, még az ellenkező pártiak is.

Teneked, tudom, szintén egy különösen szomorú hír az ő halála, hiszen neked egyik legjobb akaród volt. Engem is nagyon lesújtott, mert nem hittem, hogy ily hamar megtörténik.”

Az itt közölt baráti levelek nyomán tehát többet tudunk Szabó Ervin utolsó napjairól.

GÁL ISTVÁN